

ВИВЧЕННЯ ПОТРЕБИ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ СИСТЕМНИМ ПІДХОДОМ

ПІНЯГА Н.О., ЗДОБУВАЧ*,
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Ресурсний потенціал за системним підходом розглядають як сукупність ресурсних потенціалів регіонів країни. Проведено класифікацію складових ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств. Проаналізовано підходи щодо вивчення ресурсного потенціалу виробництва.

Resource potential after approach of the systems is examined as an aggregate of resource potentials of regions of country. Classification of constituents of resource potential of agricultural enterprises is conducted. Approaches are analysed in relation to the study of resource potential of production.

Постановка проблеми. Пріоритетним напрямом в економічній політиці держави є розвиток аграрної економіки. Відтворення у виробництві у деякій мірі залежить від ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств. Економічна теорія розкриває ресурсний потенціал через різні рівні дослідження.

Різні підходи є оптимальними для визначення сутності та структури ресурсного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення проблем формування та ефективного використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств проводять наукові установи, а щодо вирішення різного роду задач присвячені праці науковців. До них відносяться : Андрійчук В.Г., Лукінов І., Підлісецький Г.М., Саблук П.Т., Шиян В.С., Юзефович А.Е. та інші.

Постановка завдання. Метою вивчення потреби ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств є аналіз методів дослідження ресурсного потенціалу виробництва, встановлення складових ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств.

Вклад основного матеріалу досліджень. Зростання добробуту населення України та покращення становища нашої держави на міжнародній економічній і політичній аренах не останнім чином

* Науковий керівник - Березівський П.С., д.е.н., професор

залежить від рівня промислового розвитку. Зростання обсягів виробленого національного продукту, збільшення експорту продукції, що відповідає світовим стандартам і є конкурентоспроможною на міжнародному ринку, передусім, зумовлено наявністю потенціалу сільськогосподарських підприємств, та діючими організаційно-економічними механізмами його використання та відтворення.

Метою наукових досліджень сучасних українських вчених є удосконалення механізмів управління ресурсним потенціалом сільськогосподарського виробництва. Ульянченко О. В., використав системний підхід для розробки стратегії розвитку аграрного сектора економіки [1]. В основу даної стратегії стоїть поділ ефективності управління ресурсним потенціалом на напрямки: 1) соціальний розвиток – наука, освіта, культура; 2) економічний розвиток – інновації, інвестиції, конкурентоспроможність продукції.

Об'єктом дослідження вітчизняних науковців є показники оцінки ефективності сільськогосподарського виробництва. Наприклад, системний підхід Іванюта В.Ф. застосовував з використанням новим методів дослідження. Щодо оцінки ефективного використання ресурсного потенціалу вчений запропонував метод декомпозиції – розкладання складного на простіші складові, які базуються на принципах поступовості, елементарності. Дана стратегія розвитку включає вдосконалення економічних, організаційних, екологічних методів, запровадження різних нововведень у розвиток сільськогосподарського виробництва [2].

За системним підходом ресурсний потенціал країни можна розглядати як сукупність ресурсних потенціалів її регіонів. Високому соціально-економічному розвитку сприяє ефективне використання ресурсного потенціалу, який забезпечує кращий рівень життя населення певної території. Структура організаційно-економічного механізму відтворення ресурсного потенціалу АПК аналізується як взаємодія системи економічних важелів та планування заходів щодо відтворення ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств аграрного виробництва [4].

Основними елементами структури ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств деякі вчені пропонують вважати такі компоненти, як соціальний, природний та технологічний [5]. Крім цих складових ресурсного потенціалу можна віднести ще потенціали інтелектуальний та інноваційний. На мою думку, дані підходи щодо

відновлення ресурсного потенціалу залишають поза увагою проблеми, які стосуються розвитку сільських територій.

Виробництво сільськогосподарської продукції не можливе без взаємодії трудових ресурсів та матеріально-технічної бази підприємств. А тому саме від повного забезпечення сільськогосподарських підприємств ресурсним потенціалом залежить кінцевий результат: якість та кількість виробленої продукції. Становлення та розвиток сільськогосподарських підприємств різних типів тісно пов'язані з розв'язанням організаційно-економічних завдань щодо підвищення віддачі з кожної затраченої одиниці ресурсного потенціалу, його розширеного відтворення, удосконалення структури, покращання результативності діяльності агроформувань.

Поміж нових сучасних наукових методів дослідження ресурсного потенціалу підприємств поширеним також є структурно-функціональний метод, що в свою чергу означає вивчення економічного процесу. Економічні системи характеризуються ознаками: стійкість, самоорганізація, цілісність та залежність між складовими її елементами, що означає досягнення поставленої мети. Економічна система включає складові: потенціал розвитку продуктивних сил, потенціал розвитку аграрних підприємств (відносин), потенціал розвитку механізму господарювання підприємств.

В основу сільськогосподарського виробництва входять засоби і предмети праці, робоча сила в їх послідовному поєднанні. Рівень розвитку аграрних відносин та функціонуючий механізм господарювання підприємств визначає певний рівень розвитку продуктивних сил. У сучасних умовах розвитку економіки виробництва виникає поєднання механізму ринкового регулювання з державним економічним регулюванням. Важливе місце посідає на даний час визначення структури ресурсів, якими забезпечується діяльність підприємства та полегшується пошук шляхів використання певного ресурсного потенціалу. До одних із найосновніших характеристик природно-ресурсного потенціалу відносять : особливості розміщення ресурсного потенціалу, географічне положення, кліматичні умови.

Ресурсний потенціал підприємств сільськогосподарського виробництва потрібно розглядати як сукупність взаємопов'язаних ресурсів (матеріальних, технічних, земельних), що можуть використовуватись як у виробничому процесі, так і у соціальній, фінансовій та інших сферах діяльності господарства.

Для кращого стратегічного планування розвитку економіки в аграрному середовищі та у сільськогосподарських підприємствах важливе місце займає визначення пріоритетів. Це вимагає класифікувати окремі складові ресурсного потенціалу:

— за сферами аграрного виробництва: потенціал виробництва, який прямо бере участь у створенні продукції сільського господарства; ринковий потенціал – підвищення ефективності у сфері постачання продукції; потенціал розподілу – визначає процес розміщення ресурсів у виробництві;

— за участю у створенні прибутку: певна частина ресурсного потенціалу, що не міняє своєї вартості та не намагається створити додаткової вартості;

— за надходженням джерел: зовнішній потенціал – умови, що диктуються та формуються ринком чи державою; внутрішній потенціал – знаходиться в господарстві та залежить від того чи іншого суб'єкта господарювання;

— за галузями сільськогосподарського виробництва: ресурсний потенціал тваринництва та рослинництва, потенціал виробництв, яких обслуговує;

— за видами ефективності: соціальний потенціал – відповідність результатів економічної діяльності потребам населення; економічний потенціал – створює високі показники обсягів виробництва при невеликих затратах.

Організація ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства складається із системних компонентів: сукупність ресурсів, залежно від попиту підприємства на їх окремі види, комерційного процесу з притаманним для нього послідовним ланцюгом; зовнішнього середовища та оберненого системного зв'язку. Під впливом основних факторів виробництва, сільськогосподарські підприємства свій попит направляють на ресурси, втілюють у продукцію, забезпечують гарний дохід від різних видів діяльності.

У даний час потрібно здійснювати певні економічні зміни у діяльності сільськогосподарських підприємств та у використанні ресурсів підприємствами, що сприяли б розвитку і досягненню цілей діяльності виробничих структур. Кризова ситуація в економіці та в АПК спричиняє руйнування ресурсного потенціалу.

Системний підхід щодо організації ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств дає можливість вченим-економістам систематизувати, класифікувати структуру за такими ознаками, як оцінка за галуззю, складом елементів, сектором окремих

можливостей. Системний підхід до організації потенціалу підприємств аграрного виробництва відображається у принципах: цілісності, системних компонентів, структурованості. На підставі цих принципів системного підходу до ресурсного потенціалу відбуваються процеси, як різні за призначенням, так і за основними характеристиками: виробничий, управлінський, стратегічний.

Ефективність розвитку сучасного сільськогосподарського підприємства в певній мірі залежить від якості стратегій підприємства, це відображає не тільки мету діяльності, а й умови її досягнення.

Висновки. Системний підхід є найбільш поширеним із методів дослідження ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств.

Головною метою щодо управління ресурсним потенціалом аграрної економіки є значне підвищення рівня життя населення країни, формування сприятливих умов для кращого економічного зростання країни у світовому господарстві, більш розширене відтворення сільськогосподарської продукції.

Реформаційні перетворення, які відбулися в сільському господарстві не дали давно очікуваної соціальної та економічної віддачі, підприємства перебувають у дуже складному середовищі, ресурсний потенціал руйнується. Для забезпечення позитивного процесу використання ресурсного потенціалу, при його організації потрібно звертати увагу на сукупність факторів, які впливають на його ефективність. Невід’ємними елементами для підвищення ефективності ресурсного потенціалу підприємства виступають: екологічний, економічний, фінансовий, соціальний, виробничий.

Для кращого вдосконалення концепції державного регулювання ефективного використання ресурсного потенціалу підприємств сільського господарства потрібно провести класифікацію певних складових ресурсного потенціалу за різними класифікаційними ознаками. Основи формування та ефективного використання ресурсного потенціалу визначають умови для економічного моделювання ефективності господарювання підприємств сільського господарства.

Література.

1. Улянченко О.В. Управління ресурсним потенціалом в аграрному секторі економіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора економ. наук: спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / О.В. Улянченко. – К., 2008. – 38 с.

2. Іванюта В.Ф. Методологічне забезпечення розвитку аграрного виробництва регіону: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора економ. наук: спец. 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / В.Ф. Іванюта. – К., 2009. – 40 с.

3. Борисова В.А. Економічне відтворення природного ресурсного потенціалу АПК: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора економ. наук: спец. 08.07.02 «Економіка сільського господарства і АПК» / В.А. Борисова. – Миколаїв, 2003. – 36 с.

4. Россоха В.В. Теоретико-методичні засади формування, розвитку та оцінювання виробничого потенціалу сільськогосподарського підприємства / В.В. Россоха – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – 94 с.

5. Пуцентейло П.Р. Ефективність виробництва в підприємницьких структурах / П.Р. Пуцентейло // Економіка АПК. – 2005 - №6. – С.51-57.

6. Протопопова В.О., Полонський А.Н. Економіка підприємства: навч. посіб. В.О. Протопопова, А.Н. Полонський - Київ: ЦІА, 2003. – 220 с.

7. Сур'як А.В. Основи економічної культури: навч. посіб. / А.В. Сур'як. – К.: Кондор, 2004. – 256. с.